

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5439 Методичні вказівки

до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи
з дисципліни

«Сучасні проблеми кримінального права та процесу»

для студентів спеціальності 081 «Право»

(відповідно до вимог ECTS)

усіх форм навчання

Суми
Сумський державний університет
2022

Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права та процесу» / укладач О. В. Ільченко. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 59 с.

Кафедра кримінально-правових дисциплін та судочинства
ННІ права

Зміст

	С.
Вступ.....	5
Теми семінарських (практичних) занять.....	8
Тема 1. Сучасні проблеми призначення покарання та застосування інших заходів кримінально-правового впливу.....	9
Тема 2. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.....	12
Тема 3. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.....	15
Тема 4. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.....	18
Тема 5. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності.....	21
Тема 6. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.....	24
Тема 7. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.....	27
Тема 8. Сучасні проблеми доказування в кримінальному процесі.....	30
Тема 9. Сучасні проблеми застосування заходів забезпечення кримінального провадження.....	35
Тема 10. Сучасні проблеми досудового розслідування в кримінальному процесі.....	39
Тема 11. Сучасні проблеми судового провадження в кримінальному процесі.....	42

Тема 12. Сучасні проблеми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.....	47
Список рекомендованої літератури.....	49
Словник основних термінів і понять.....	54
Індивідуальна робота студентів.....	58

Вступ

Освітній процес закладу вищої освіти серед загальних питань свого забезпечення передбачає обов'язкове врахування специфіки підготовки молодих фахівців для різних галузей державного будівництва та місцевого самоврядування. Особливу роль тут відіграє юриспруденція, адже будь-яка діяльність повинна здійснюватися виключно в межах правового поля, забезпечувати й контролювати яке покликаний сучасний юрист, без активної участі та свідомої позиції якого подальші розбудова правової держави і формування громадянського суспільства просто неможливі.

Національне законодавство постійно перебуває на стадії розвитку, вносяться зміни до Кримінального кодексу України, удосконалюється судова та правоохоронна система, змінюються компетенції суду відповідно до судово-правової реформи, що й обумовлює необхідність вивчення сучасної проблематики застосування правових норм у цих галузях права.

У сучасних закладах вищої освіти правничого профілю навчальну дисципліну «Сучасні проблеми кримінального права та процесу» вивчають як спеціальний курс, який завершує опанування блоку кримінально-правових дисциплін. Закріплюючи знання про кримінальне право та процес, дає можливість характеризувати складові елементи окремих складів кримінальних правопорушень, виділяти відмінні ознаки суміжних кримінальних правопорушень. Студенти набувають необхідних знань у галузі кримінального судочинства України і практичних навичок його реалізації з урахуванням сучасної проблематики в галузі кримінального права та процесу.

За результатами вивчення курсу «Кримінально-процесуальне право» студенти повинні:

- **знати** основні проблеми науки кримінального права та процесу; функції судової влади в системі державної влади та форми їх здійснення; суть і значення процесуальної форми; джерела кримінального процесуального права; поняття і зміст кримінальних процесуальних правовідносин, їх місце в

механізмі правового регулювання; процесуальне становище суб'єктів кримінального провадження; теорію доказів; чинні норми кримінального процесуального права; систему процесуальних актів та вимоги, яким вони повинні відповідати; теорію ухвалення рішень у кримінальному провадженні; вільно орієнтуватися в системі кримінального законодавства України, постійно ознайомлюватися з практикою застосування кримінального процесуального законодавства загальними судами України, перспективами його розвитку відповідно до основних напрямків судово-правової реформи;

- **уміти** правильно тлумачити норми кримінального права та процесу; використовувати дані науки кримінального права та процесу для підвищення професійних знань; точно кваліфікувати кримінальні правопорушення відповідно до закону; визначати характер і справедливність покарання, вибраного за конкретною справою застосовувати основні положення теорії доказів у кримінальному процесі; складати кримінальні процесуальні документи та ділову документацію; належним чином обґрунтовувати та мотивувати процесуальні рішення.

Загальні методичні вказівки до розв'язування задач і виконання завдань

Розв'язування задач є окремою формою вивчення кримінального права. Вона спрямована переважно на набуття навичок застосування норм цієї галузі права.

Задачі необхідно розв'язувати письмово, наводити основну аргументацію висновку, що повинен базуватися на порівняльному аналізі складу кримінального правопорушення та фактичних обставин справи. Цьому повинно передувати вивчення законодавства, постанов Пленуму Верховного Суду України, практики Європейського суду з прав людини, спеціальної літератури.

Для виконання конкретного завдання потрібно юридично кваліфікувати описані в умові фактичні обставини справи,

відобразити ті правові наслідки, що можуть спричинити зазначені обставини. Юридичний аналіз складу кримінального правопорушення містить детальну характеристику всіх його ознак, описаних за прийнятою в кримінальному праві схемою: а) об'єкт; б) предмет; в) об'єктивна сторона; г) суб'єкт; г) суб'єктивна сторона.

Обґрунтовуючи своє рішення на практичному занятті, студенти повинні детально проаналізувати всі фактичні обставини й відповісти на всі поставлені запитання. Рішення повинно бути вмотивованим, із відповідними посиланнями на правові норми та підкріпленими теоретичними положеннями.

Методичні вказівки складено з урахуванням положень таких видань:

1. Практикум із кримінального процесуального права. Загальна частина : методичні вказівки для студентів спеціальності 081 «Право» (освітня програма «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)» / укладач Н. М. Сенченко. – Чернігів : ЧНТ, 2018. – 74 с.

2. Кримінальний процес (загальна та особлива частини) : навч.-метод. матеріали для курсантів 2-го та 3-го курсів ННІПФПСКМ та ННІПФЕКП за спеціальностями «Правознавство» та «Правоохоронна діяльність» / Л. Д. Удалова та ін. – Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2015. – 97 с.

3. Сербін М. М. Практикум з кримінального процесу : навч. посібник / М. М. Сербін, О. А. Солдатенко. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 84 с.

4. Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з дисципліни «Кримінальний процес» / укладачі: О. В. Ільченко, П. М. Маланчук. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 142 с.

5. Методичні вказівки до проведення практичних (семінарських), індивідуальних занять та самостійної роботи з

дисципліни «Кримінальне право» / укладачі: О. С. Бондаренко, Д. В. Малетов. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 160 с.

Теми семінарських (практичних) занять

Назва теми
Тема 1. Сучасні проблеми призначення покарання та застосування інших заходів кримінально-правового впливу
Тема 2. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки
Тема 3. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи
Тема 4. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи
Тема 5. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності
Тема 6. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки
Тема 7. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг
Тема 8. Сучасні проблеми доказування в кримінальному процесі
Тема 9. Сучасні проблеми застосування заходів забезпечення кримінального провадження
Тема 10. Сучасні проблеми досудового розслідування в кримінальному процесі
Тема 11. Сучасні проблеми судового провадження в кримінальному процесі
Тема 12. Сучасні проблеми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження

Тема 1. Сучасні проблеми призначення покарання та застосування інших заходів кримінально-правового впливу

План

1. Поняття, ознаки і значення системи покарань за кримінальним законом.
2. Класифікація видів покарань та її критерії.
3. Види покарань.
4. Загальні засади призначення покарання: їх поняття, характеристика та значення.
5. Обставини, які пом'якшують чи обтяжують покарання.

Ключові поняття: покарання, штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі, особа винного, особа злочинця.

Питання для самоконтролю

1. Визначити відмінності кримінального покарання від інших видів покарань.
2. Визначити класифікацію покарань.
3. Дати загальну характеристику видів покарань.
4. Визначити відмінність виправних робіт від громадських робіт.
5. Визначити відмінність обмеження волі від позбавлення волі.
6. Охарактеризувати засади призначення покарань.

Практичні завдання

1. Крамар була засуджена за ч. 1 ст. 185 КК до виправних робіт строком на один рік шість місяців із відрахуванням у дохід держави 20 % заробітку. Через два місяці після початку відбування цього покарання вона самовільно залишила місце роботи, виїхала за межі України і повернулася назад через пів року.

Як повинне бути вирішене питання про відповідальність Крамар?

2. При засудженні Філатової за ст. 128 КК України суд врахував, що вона здійснила злочин уперше, перебуває на 5-му місяці вагітності, добровільно відшкодувала потерпілій кошти на лікування. Тому застосував до неї ч. 1 ст. 69 КК України, призначивши їй замість покарання, зазначеного в санкції ст. 128 КК України, інше, більш м'яке основне покарання, – штраф.

Чи мав право суд застосувати в такому випадку ст. 69 КК України? Назвіть підстави і порядок застосування ст. 69 КК України.

3. Вироком суду від 12 липня 2000 р. Антонова засуджено за ч. 2 ст. 140 (крадіжка), ст. 229-6 (незаконні дії з наркотичними засобами без мети збуту) КК 1960 р. із застосуванням ст. 42 (призначення покарання за сукупністю злочинів) та ст. 43 (призначення покарання за сукупністю вироків) цього Кодексу на 3 роки 6 місяців позбавлення волі. Антонов на момент засудження був безробітним. Постановою суду від 11 жовтня 2002 р. на підставі ст. 82 КК 2001 р. невідбуту Антоновим частину покарання замінено більш м'яким – виправними роботами строком на 1 рік 1 місяць 8 днів із відбуванням його в районі проживання засудженого в місцях, визначених органами, що відають виконанням цього покарання, та щомісячним відрахуванням у дохід держави 20 % від заробітної плати.

Чи правильно застосований кримінальний закон у частині призначення покарання у вигляді виправних робіт?

4. Кравчук, не маючи права на керування транспортними засобами, в нетверезому стані керував мотоциклом. На повороті він не впорався з кермом і наїхав на залізобетонну опору, що призвело до загибелі пасажира Іщенка. За цей злочин його було засуджено за ч. 2 ст. 286 КК до позбавлення волі строком на п'ять років із позбавленням права керувати транспортними засобами строком на два роки. Вважаючи, що додаткове покарання призначене йому безпідставно, оскільки він і так не мав права на керування транспортними засобами, Кравчук подав апеляцію, в

якій просив апеляційний суд виключити з вироку додаткове покарання.

Чи підлягає апеляція задоволенню? Відповідь обґрунтуйте.

5. Галкін у день свого народження (йому виповнилося 18 років), перебуваючи в стані сп'яніння, звалтував Сасенко, та після того, як вона сказала, що повідомить правоохоронним органам про кримінальне правопорушення, вчинене Галкіним, умисно позбавив її життя. Суд засудив Галкіна до довічного позбавлення волі за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 152 та п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України.

Чи правильне рішення прийняв суд? Відповідь обґрунтуйте.

6. Федорова була засуджена за ч. 1 ст. 140 КК України до обмеження волі строком на два роки з позбавленням права займатися медичною практикою строком на три роки. У своїй апеляції адвокат засудженої просив виключити з вироку покарання у вигляді позбавлення права займатися певною діяльністю (медичною практикою), оскільки поряд з обмеженням волі воно передбачене в санкції ч. 1 ст. 140 КК як альтернативне основне покарання і суд не мав права призначати за один злочин обидва покарання одночасно.

Чи підлягає апеляція задоволенню? Відповідь обґрунтуйте.

Теми рефератів та доповідей

1. Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень.
2. Призначення покарання за сукупністю вироків.
3. Обчислення строків покарання.

Тема 2. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки

План

1. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
2. Фінансування дій, вчинених із метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.
3. Колабораційна діяльність.
4. Пособництво державі-агресору.
5. Перешкоджання законній діяльності Збройних сил України та інших військових формувань.

Ключові поняття: злочини проти основ національної безпеки України, безпека держави, суверенітет України, обороноздатність, колабораційна діяльність, державна влада, шпигунство, диверсія, руйнування, ушкодження.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте загальну характеристику злочинів проти основ національної безпеки.
2. Що являє собою суверенітет України?
3. Яким чином злочини проти основ національної безпеки України можуть бути класифіковані відповідно до безпосереднього об'єкта?
4. Дайте визначення поняття «шпигунство».
5. Дайте визначення поняття «колабораційна діяльність».
6. Що являє собою диверсія відповідно до норм кримінального законодавства?

Практичні завдання

1. Туристи з Нідерландів Йоганн і Грета, завербовані іноземною розвідкою: а) фотографували на території України лінії електропередавання, залізниці, шосейні шляхи; б) розпитували громадян про рівень життя населення в Україні, можливі порушення прав і свобод, наукові розробки з питань забезпечення державної безпеки, інформацію про осіб, які працювали й працюють у Службі безпеки України.

Як необхідно кваліфікувати їх дії?

2. Науковий співробітник одного із вищих навчальних закладів вищої освіти Іваненко за певну суму грошей дав можливість аспірантові-іноземцю сфотографувати документи, що містили державну таємницю. У результаті слідства було встановлено, що аспірант був агентом іноземних розвідувальних органів.

Кваліфікуйте дії Іваненка.

3. Громадянин Білорусі Лук'яненко приїхав відпочивати до м. Чернігова. Він мав літературу націоналістичного спрямування, яку безкоштовно поширював серед населення. Виявилось, що Лук'яненко був членом націоналістичної партії Білорусі. Орендувавши приміщення палацу культури, під виглядом літературних вечорів Лук'яненко проводив агітаційну роботу із закликами визнати м. Чернігів територією Білорусі. Під час одного з таких виступів Лук'яненка затримали співробітники СБУ.

Чи є в його діях склад злочину? Якщо так, чому та який саме?

4. Співробітникові СБУ Горпинченку під час виконання оперативно-розшукових заходів стала відомою секретна інформація одного зі спеціалізованих закритих підприємств Міністерства оборони України щодо технології виготовлення систем наведення ракет малого радіуса. Він запропонував її представникові однієї іноземної фірми за значну матеріальну винагороду. Горпинченко домовився з іноземцем про місце передавання даних та отримання коштів, але під час зустрічі їх

затримали співробітники СБУ. Іноземець стверджував, що намагався зібрати інформацію для використання в комерційних цілях, а Горпинченко переконував, що передати інформацію за винагороду йому змусили складні сімейні обставини.

5. Новіченко в приватній розмові зі своїм другом Кротовим розповів, що знає деталі організації та проведення оперативно-розшукових дій. Для підтвердження цього він продемонстрував ксерокопії з підручників, що мали гриф обмеження доступу. Кротов попросив дати йому ці ксерокопії на один вечір. Новіченко погодився за умови, що він нікому не буде їх показувати. Вдома Кротов зробив ксерокопії зазначених відомостей, щоб у подальшому передати їх представникові іноземної держави, свої наміри реалізував.

Кваліфікуйте дії Новіченка та Кротова.

6. Попченко, який страждав на шизофренію, видаючи себе за французького журналіста, приїхав до одного з обласних центрів України, зустрівся зі службовими особами обласної та міської державних адміністрацій і жартома пропонував їм співробітничати з французькими розвідувальними службами. Козаков і Кротов підписали угоди, відповідно до яких кожен із них щомісячно отримуватиме 10 тис. доларів США за надання відомостей, що цікавитимуть французьку сторону, зокрема державних таємниць. Козаков передав Попченкові обумовлені дані.

Кваліфікуйте дії Попченка, Козакова й Кротова.

Теми рефератів та доповідей

1. Відмежування державної зради від шпигунства.

2. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану.

3. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.

Тема 3. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи

План

1. Умисне вбивство.
2. Вбивство через необережність.
3. Домашнє насильство.
4. Поняття та види тілесних ушкоджень.
5. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини.
6. Умисне вбивство в разі перевищення меж необхідної оборони або в разі перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.
7. Доведення до самогубства.

Ключові поняття: вбивство, умисне вбивство, систематичне знуцання, самогубство, умисне тяжке тілесне ушкодження, тяжка образа, катування.

Питання для самоконтролю

1. Визначити основні види вбивств за кримінальним законодавством.
2. Дати визначення самогубству.
3. Що означає поняття «систематичне знуцання» та відмінність його від тяжкої образи?
4. Як визначається в кримінальному законодавстві тяжке тілесне ушкодження?
5. Які тяжкі тілесні ушкодження вважаються небезпечними для життя в момент їх заподіяння?
6. Якими ознаками характеризується тілесне ушкодження середньої тяжкості?

7. Якими ознаками характеризується легке тілесне ушкодження?

8. Яким чином відмежовується залишення в небезпеці від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані?

9. Які діяння можуть бути віднесені до незаконної лікувальної діяльності?

10. Які досліди над людиною необхідно визнавати незаконними?

11. Які порушення порядку трансплантації органів або тканин людини можуть бути віднесені до злочинних?

Практичні завдання

1. Ветрова та Стовбур вирішили зареєструвати шлюб, але через декілька днів після подання відповідної заяви чоловік дізнався, що його обраниця хворіє на туберкульоз. З огляду на це відмовився від реєстрації шлюбу. Ветрова, глибоко засмучена цим учинком, вчинила самогубство.

Чи можна притягнути Стовбура до кримінальної відповідальності за доведення до самогубства та чому?

2. Електрик за фахом Головін для охорони свого квітника огородив його сталевим дротом і ввечері під'єднав до електромережі. Його сусід Мощенко, вмикаючи електричне освітлення на вулиці, потрапив під напругу й був смертельно травмованим.

Чи є склад кримінального правопорушення в діях Головіна? Якщо так, який і чому?

3. Співробітник одного з науково-дослідних інститутів Семенов розробив формулу ліків, що, на його думку, могливилікувати його тяжкохвору дружину. Проте вони не були належно перевіреними, випробуваними та зареєстрованими.

Варіант 2. Після тривалого приймання цих ліків дружина Семенова померла. Експертиза встановила, що смерть настала

внаслідок передозування одним із хімічних елементів, наявним у складі ліків, які приймала дружина.

Варіант 3. Дружина Семенова залишилася живою, але було встановлено, що внаслідок приймання винайдених її чоловіком ліків стан здоров'я жінки значно погіршився.

Кваліфікуйте дії Семенова.

4. Ковальов разом зі своєю дівчиною Богданою та її подругою Алісою вживали алкогольні напої. Увечері він у стані алкогольного сп'яніння проводив дівчат додому. Коли вони зайшли на міст, що знаходився над залізничними коліями, Ковальов почав із ними прощатися. Стоячи біля перил мосту й належно не координуючи свої дії, він, щоб поцілувати Богдану, підняв її на руки. Остання, не бажаючи цього, штовхнула його руками в обличчя, унаслідок цього Ковальов не втримав її, і вона, перекившись через перила, впала з мосту. Від одержаних травм Богдана померла.

Кваліфікуйте дії Ковальова.

5. Малій під час однієї зі сварок жорстоко побив свою дружину, яка перебувала на третьому місяці вагітності, що призвело до смерті дитини.

Кваліфікуйте його дії. Чи має значення для кваліфікування той факт, що він не знав про вагітність дружини?

6. Увечері на вулиці Шуляк і Купенко зустріли Прохорова й Смолова. Шуляк без жодного приводу вдарив кулаком в обличчя Смолова, почав переслідувати Прохорова, але останній зміг утекти. Повернувшись до Смолова, який лежав на землі, Шуляк і Купенко перетягли його подалі від свідків на город та побили ногами. Від завданих ушкоджень Смолов через декілька днів помер у лікарні. Із висновку судово-медичної експертизи стало відомо, що внаслідок одержаних тілесних ушкоджень він відчував особливо сильний біль.

Кваліфікуйте дії Шуляка й Купенка.

7. Юрченко у дворі будинку свого батька вечеряв із членами сім'ї та іншими особами, серед яких був Сидоров. Коли останній вийшов із двору, він за ним вибіг, почувши шум

мотоцикла, що проїхав поряд, тому що вирішив, що Сидоров намагається вкрати його мотоцикл. Через це між ними виникла сварка. Сидоров відштовхнув від себе Юрченка, після цього той у запалі гніву схопив торбинку зі скляною банкою, що висіла на паркані, та вдарив нею Сидорова по обличчю, внаслідок цього банка розбилася. Сидоров зазнав численних поранень обличчя, зокрема правого ока, що призвело до втрати цим оком зору на 100 %. Під час лікування потерпілого в лікарні йому видалено травмоване око.

Кваліфікуйте дії Юрченка.

Теми рефератів та доповідей

1. Відмежування побоїв і мордування від катування.
2. Зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
3. Неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби.
4. Відмежування залишення в небезпеці від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.
5. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.

Тема 4. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

План

1. Зґвалтування.
2. Сексуальне насильство.
3. Примушування до вступу в статевий зв'язок.
4. Вчинення дій сексуального характеру з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку.
5. Розбещення неповнолітніх.

Ключові поняття: статевa свобода, статевa недоторканість, зґвалтування, сексуальне насильство, статевий зв'язок, розбещення неповнолітніх.

Питання для самоконтролю

1. Дати загальну характеристику злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

2. Охарактеризувати поняття фізичного насильства у кримінальному законодавстві.

3. З'ясувати кваліфікуючі ознаки зґвалтування.

4. Визначте поняття «статевa свобода» та «статевa недоторканість». Чим вони відрізняються?

5. Охарактеризуйте форми об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 154 КК «Примушування до вступу в статевий зв'язок».

6. Розкрийте поняття «службова залежність» та «матеріальна залежність».

7. Що таке статевa зрілість?

Практичні завдання

1. Шістнадцятирічний Сергієнко зустрічався з Шарاپовою. Коли їй виповнилося 14 років, він мав із нею статевий зв'язок. Через певний період це знову повторилося. Хлопець знав про її вік. В акті судово-психіатричної експертизи зазначено, що в Шарاپової не виявлено психічних захворювань, відставання в психічному розвитку й психологічних змін в емоційно-вольовій сфері. Вона розуміла характер вчинюваних із нею дій.

Варіант 2. Сергієнкові на момент статевого акту було 19 років.

Кваліфікуйте дії Сергієнка.

2. Чумаченко товаришував із Шуваловою. Вони вирішили подати заяву про реєстрацію шлюбу. Скориставшись прихильністю до нього, він здійснив із нею статевий акт. Після цього Чумаченко відмовився від реєстрації шлюбу, про який уже

було відомо широкому колу осіб із родичів і знайомих Шувалової. Вважаючи себе згн'явленою, жінка намагалася покінчити життя самогубством.

Поясніть, чи є в діях Чумаченка склад кримінального правопорушення?

3. Копилін і Жмурченко на квартирі останнього вступали між собою в статеві відносини. Робили це тоді, коли дружина Жмурченка йшла на роботу, а вдома залишався їх спільний трирічний син Максим, не один раз на його очах.

Кваліфікуйте дії Копиліна та Жмурченка.

4. Самойленко познайомився з Мажевською й запросив її до себе в гості. Пізно ввечері, маючи намір вступити з нею в статевий зв'язок, він намагався підняти її з крісла. Жінка вирвалася та вибігла в коридор. Наздогнавши її, Самойленко замкнув двері, заявивши з погрозою, що з ним так не прощаються. Не бачачи виходу зі становища, Мажевська підбігла до відкритого вікна й викинулася із 6-го поверху. Від одержаних тілесних ушкоджень вона померла на місці.

Кваліфікуйте дії Самойленка.

5. Три 14-річні подруги, розпивши спиртні напої, прийшли на танцмайданчик. Одній із них – Зотовій – сподобався Мохов, якого вона через подруг запросила на танок, а потім попросила її провести. П'яна Зотова дорогою сказала, що не хоче йти додому, і попросила знайти місце, у якому можна переночувати. На вулиці Мохов вступив із нею у статевий зв'язок, після чого разом із Зотовою пішов у квартиру товариша. Зайшовши до квартири, Зотова зняла босоніжки, а вже в кімнаті – сукню, і попросила Мохова посидіти з нею. У цей час у двері квартири почали стукати батьки дівчини, які давно її розшукували. Разом із Моховим вибралися у двір через вікно. Подругам Зотова говорила, що, можливо, вийде за Мохова заміж, проте під впливом батьків написала заяву прокуророві, що Мохов, погрожуючи кулаком, її згвалтував.

Кваліфікуйте дії Мохова й Зотової.

Теми рефератів та доповідей

1. Домагання дитини для сексуальних цілей.
2. Вчинення зґвалтування повторно.
3. Зґвалтування неповнолітньої особи.

Тема 5. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти власності

План

1. Крадіжка, грабіж і розбій.
2. Викрадення води, електричної або теплової енергії самовільним використанням.
3. Вимагання та шахрайство.
4. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним за допомогою зловживання службовим становищем.
5. Заподіяння майнової шкоди за допомогою обману або зловживання довірою.
6. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося в неї.
7. Умисне знищення або пошкодження майна.

Ключові поняття: житло, приміщення, інше сховище, грабіж, розбій, обман, зловживання довірою, привласнення, скарб, майно.

Питання для самоконтролю

1. Що є предметом злочинів проти власності?
2. Яка різниця між об'єктом і предметом злочинів проти власності?
3. Чим відрізняється грабіж від крадіжки?
4. Які обов'язкові ознаки розбою?
5. Як відмежовується розбій від насильницького грабежу?
6. Як відмежовується вимагання від насильницького грабежу та розбою?

7. За якими ознаками розмежовуються привласнення та розтрата майна?

8. Чим відрізняється заподіяння майнової шкоди за допомогою обману або зловживання довірою від шахрайства?

Практичні завдання

1. Неценко для вчинення крадіжки проник до чужої квартири. Коли він почав складати цінні речі до валізи, випадково побачив заряджений револьвер. Разом з іншими речами він забрав і його. Біля свого дому чоловік був затриманим працівниками правоохоронних органів.

Кваліфікуйте дії Неценка.

2. Ігнатенко, перебуваючи в будинку подружжя Семенових, після спільного вживання з ними алкогольних напоїв, ударив приятеля молотком по голові, а потім ножем у шию. Після цього Ігнатенко вдарив його дружину ножем у живіт. Від одержаних поранень потерпілі померли, а Ігнатенко, заволодівши 10 тис. грн, зник із місця вчинення злочину.

Кваліфікуйте дії Ігнатенка. Чи має значення для кваліфікації час виникнення умислу на заволодіння майном?

3. Симонов перебував у неприязних стосунках із Зотовим. У темний період доби він у стані алкогольного сп'яніння через вікно проник у його будинок, у якому напав на нього та завдав йому ударів по голові й тулубу, спричинивши тяжкі тілесні ушкодження. Після цього Симонов заволодів майном потерпілого на суму 20 тис. грн.

Кваліфікуйте дії Симонова.

4. Криворучко й Суслов за попередньою домовленістю ввечері напали на Зарецького, щоб відібрати його речі. Той чинив опір. Тоді Криворучко вдарив його кулаком в обличчя, а Суслов – по нозі, зваливши його на землю. Щоб остаточно подолати опір, Криворучко вдарив Зарецького носком черевика у скроню. Потерпілий втратив свідомість, після цього нападники зняли з нього плащ і забрали мобільний телефон. Отямившись, Зарецький дістався до поліклініки, в якій йому було надано

допомогу. Згідно з висновком судово-медичної експертизи виявлені на його тілі побої належать до легких тілесних ушкоджень без розладу здоров'я.

Кваліфікуйте дії Криворучка й Сулова.

5. Бойченко, раніше судимий за крадіжку майна, заскочив до вагона трамвая, що їхав у парк. Скориставшись тим, що пасажирів було лише троє, чоловік напав на кондуктора Єрмолаєву та намагався забрати в неї сумку з грошима, погрожуючи ножом. У цей час у трамвай заскочив працівник поліції, якому Бойченко чинив опір і намагався завдати удару ножом. З допомогою пасажирів Бойченка було затримано.

Кваліфікуйте його дії.

6. Левченко отримувала пенсійні виплати, призначені їй за віком, упродовж 6 місяців. Проте в результаті перевірки було встановлено, що до пенсійного віку їй не вистачає 6 років. Документ про народження, поданий Левченко у відділ соціального забезпечення, був виданим її старшій сестрі, яка померла через 2 роки після народження.

Кваліфікуйте дії Левченко.

Теми рефератів та доповідей

1. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики.
2. Погроза знищення майна.
3. Необережне знищення або пошкодження майна.
4. Порушення обов'язків щодо охорони майна.
5. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.
6. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним методом.

Тема 6. Сучасні проблеми кримінально-правової кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

План

1. Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній.
2. Встановлення або поширення злочинного впливу.
3. Бандитизм.
4. Терористичний акт.
5. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.
6. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.
7. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Ключові поняття: злочинна спільнота, злочинна організація, бандитизм, терористичний акт, вогнепальна зброя.

Питання для самоконтролю

1. Дати загальну характеристику злочинів проти громадської безпеки.
2. Дати визначення злочинної організації та бандитизму. З'ясувати відмінність між цими двома поняттями.
3. Охарактеризувати терористичний акт як злочин, що передбачений Кримінальним кодексом України.
4. Що таке банда та чим характеризується об'єктивна сторона складу бандитизму?
5. Які ознаки складу злочину впливають на кваліфікацію нападу на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 261 КК)?
6. Які дії необхідно розуміти під незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами чи вибуховими речовинами?

7. Які дії утворюють склад порушення вимог режиму радіаційної безпеки (ст. 2671 КК)?

Практичні завдання

1. Учні випускного класу однієї зі шкіл м. Дніпра Василенко й Остапчук систематично телефонували службовим особам метрополітену та повідомляли про замінування станцій і закладення отруйних речовин у місцях посадки пасажирів у вагони. Декілька разів після повідомлень про нібито «небезпеку» в метрополітені припинявся рух поїздів, унаслідок цього останньому була завдана матеріальна шкода – недоотриманий прибуток 17 600 тис. грн.

Кваліфікуйте дії Василенка й Остапчука.

2. У листопаді на одній зі станцій метро відбувся вибух. За результатами проведених слідчих дій було встановлено, що його організувала одна з політичних партій для провокування воєнного конфлікту в країні.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому.

3. Суворов носив із собою подарований йому іноземним туристом мисливський ніж зарубіжної фірми. На нього він доморобним способом наніс серію й номер, присвоєні заводом-виготовлювачем іншому ножу, на носіння якого чоловік мав право, але загубив. Суворов був членом товариства мисливців і рибалок, у його мисливському квитку зафіксовано дозвіл на носіння мисливського ножа.

Чи підлягає він кримінальній відповідальності й чому?

4. Тураєв звернувся до Коваленка, який був співробітником оперативного підрозділу, з проханням допомогти уникнути викриття одному з членів злочинного угруповання. За таку «послугу» він запропонував йому грошову винагороду. Коваленко погодився, тобто допоміг уникнути кримінальної відповідальності Брускову.

Визначте відповідальність Тураєва й Коваленка.

5. П'ятнадцятирічний учень загальноосвітньої школи № 3 м. Конотопа Римаренко та шістнадцятирічний учень Чехов,

бажаючи зірвати заняття, по черзі телефонували в приймальному директора цієї школи й повідомляли, що в її приміщенні закладено потужний вибуховий пристрій, який здетонує о 12.00. Унаслідок цього учнів і працівників евакуювали, скасували заняття, а приміщення впродовж двох годин оглядали співробітники вибухотехнічної служби Національної поліції України.

Кваліфікуйте дії Римаренка та Чехова.

6. Маючи проросійські погляди й не підтримуючи проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, для перешкодження законній діяльності Збройних сил України, впливу на ухвалення рішень чи учинення або не вчинення дій органами державної влади чи місцевого самоврядування, службовими особами цих органів і привернення уваги громадськості до своїх політичних поглядів Харченко придбав вибуховий пристрій та розмістив його під колією залізничного мосту, що знаходився на 6-му пікеті 933-му кілометрі дільниці «Лозова – Павлоград», аби вчинити терористичний акт. Харченку не вдалося надати дії вибуховому пристрою, тому що його було затримано співробітниками Служби безпеки України.

Кваліфікуйте дії Харченка.

Теми рефератів та доповідей

1. Втягнення у вчинення терористичного акту.
2. Публічні заклики до вчинення терористичного акту.
3. Створення терористичної групи чи терористичної організації.
4. Фінансування тероризму.
5. Завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності.

Тема 7. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

План

1. Зловживання владою або службовим становищем.
2. Здійснення народним депутатом України на пленарному засіданні Верховної Ради України голосування замість іншого народного депутата України.
3. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.
4. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.
5. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.
6. Службове підроблення.
7. Декларування недостовірної інформації.

Ключові поняття: представники влади, організаційно-розпорядчі обов'язки, адміністративно-господарські обов'язки, службова особа, зловживання владою або службовим становищем, перевищення влади або службових повноважень, службове підроблення, службова недбалість, неправомірна вигода, незаконне збагачення, пропозиція.

Питання для самоконтролю

1. Дати загальну характеристику злочинів у сфері службової діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.
2. Дати кримінально-правову характеристику основному та кваліфікуючим складам злочину зловживання владою або службовим становищем.
3. Дати кримінально-правову характеристику основному та кваліфікуючим складам злочину перевищення влади або службових повноважень.

4. Дати визначення понять «службове підроблення», «службова недбалість».

5. Дати правову характеристику щодо розмежування складів злочину зловживання владою або службовим становищем і перевищення влади або службових повноважень.

6. Дати визначення понять «неправомірна вигода», «службова особа».

Практичні завдання

1. Варламова доставили в штаб громадського формування з охорони громадського порядку за дрібне хуліганство. Дільничний інспектор поліції Федоров, з'ясовуючи обставини вчиненого правопорушення, двічі вдарив Вардамова кулаком в обличчя, завдавши йому легких тілесних ушкоджень із короткочасним розладом здоров'я.

Кваліфікуйте дії Федорова.

2. Касир комбінату комунальних підприємств Кохановська й бухгалтер розрахункового відділу Поправка вступили в злочинну змову та впродовж двох років систематично підробляли підписи в платіжних відомостях на виплату зарплати, дописували й виправляли цифри, заносили до відомостей вигаданих осіб, розписуючись за них щодо отримання грошей тощо. Кошти списували по касі, їх на свою користь звертали Поправка та Кохановська. Загальна сума становила 270 тис. грн. Старший бухгалтер Лужецький не викрив злочинних дій Кохановської й Поправки, тому що не приділяв належної уваги контролю за використанням коштів підприємства. Через неналежне виконання своїх обов'язків бухгалтерії порушували Положення про ведення обліку праці та зарплати, Положення про головних і старших бухгалтерів. Через недбалість Лужецького було утилізовано документи первинного бухгалтерського обліку, що необхідно зберігати впродовж п'яти років із часу складання.

Кваліфікуйте дії зазначених осіб.

3. Контролери електрозбуту Ватрич та Фістов виявили в будинках Зубка та Денисюка електроприлади, під'єднані не через

електролічильники. Отримавши від зазначених осіб неправомірну вигоду, вони знищили складені акти про накладення штрафу.

Кваліфікуйте їх дії.

4. Нотаріус Артюхов запропонував своєму знайомому Белову за 5 тис. євро виготовити для нього заповіт, нібито складений заможним родичем похилого віку, який страждає на невиліковну хворобу й, можливо, скоро помре. Він від такої «послуги» нотаріуса відмовився та повідомив про це правоохоронний орган.

Кваліфікуйте дії нотаріуса.

5. Пенсіонер Юрченко хотів помститися своєму сусідові Низовому: щоб викрити його після вчинення кримінального правопорушення, він порадив йому вирішити питання щодо вступу до садівничого товариства способом надання неправомірної вигоди його голові (пояснивши, що так одержали членство в товаристві багато його знайомих). Погодившись на таку пропозицію, Низовий надав неправомірну вигоду відповідній особі та за повідомленням Юрченка був викритим.

Чи підлягає останній кримінальній відповідальності?

6. Лікар державної лікарні Артюхов за винагороду 3 тис. грн видав працівникові, який насправді був відсутнім на роботі без поважних причин, довідку про те, що він упродовж декількох годин перебував у лікарні на обстеженні.

Кваліфікуйте дії Артюхова.

Теми рефератів та доповідей

1. Корупція як кримінально-правова категорія.
2. Корупційні кримінальні правопорушення.
3. Кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Тема 8. Сучасні проблеми доказування в кримінальному процесі

План

1. Поняття, сутність та значення кримінально-процесуального доказування.
2. Предмет і суб'єкти кримінально-процесуального доказування.
3. Процес доказування в кримінальному судочинстві.
4. Докази в кримінальному процесі, їх ознаки та класифікація.
5. Процесуальні джерела доказів та їх види.

Ключові поняття: кримінально-процесуальне доказування, доказування, елементи доказування, значення кримінально-процесуального доказування, предмет доказування, підозрюваний, обвинувачений, збирання доказів, слідчі (розшукові) дії, оцінювання доказів, внутрішнє переконання, належність доказів, допустимість доказів, недопустимі докази, критерії допустимості, належність доказів, достатні докази, фактичні дані, факти, носії відомостей, джерела доказів, показання, речові докази, висновок експерта.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття, сутність та значення кримінально-процесуального доказування.
2. Охарактеризуйте предмет і суб'єкти кримінально-процесуального доказування.
3. Характеристика процесу доказування в кримінальному судочинстві.
4. Охарактеризуйте докази в кримінальному процесі, їх ознаки та класифікацію.
5. Визначте процесуальні джерела доказів та їх види.

Практичні завдання

1. Під час досудового розслідування злочину щодо порушення правил безпеки дорожнього руху слідчий зібрав такі докази:

1) допитаний як свідок лікар швидкої допомоги Петренко пояснив, що коли він надавав допомогу потерпілому Таранчуку на місці події, останній був ще живий і повідомив, що його збив автомобіль «BMW» чорного кольору;

2) свідок Голунюк пояснив, що зі слів співробітника Ветрова йому відомо, що сусід останнього по гаражу Андріяш ремонтував розбиту фару та рихтував ліве крило на своєму автомобілі «BMW» чорного кольору і водночас розповідав Ветрову, що скоїв наїзд на пішохода;

3) на допиті свідок Ветров підтвердив показання Голунюка;

4) Андріяш на допиті заперечував свою причетність до наїзду на Таранчука і заявив, що того самого дня взагалі не виїжджав із гаража і Ветрову ні про яку аварію не розповідав;

5) під час огляду автомашини Андріяша встановлено: «BMW» чорного кольору має сліди від рихтування на лівому крилі, відсутнє скло на лівій фарі, на внутрішньому боці бампера наявні плями речовини темно-бурого кольору, подібні до крові;

6) згідно з висновком судово-медичної експертизи плями темно-бурого кольору – це кров людини I групи, як і кров потерпілого;

7) свідок Бунін пояснив, що він бачив, як автомобіль «BMW» чорного кольору на великій швидкості наїхав на пішохода і зник;

8) на місці події вилучені осколки скла, за своїм зовнішнім виглядом подібні до скла від автомобільної фари;

9) згідно з висновком криміналістичної експертизи ці осколки є частиною скла від фари автомобіля типу «BMW»;

10) вивченням особи Андріяша встановлено, що він на роботі та в побуті характеризується позитивно. Двічі притягувався до адміністративної відповідальності за порушення

правил дорожнього руху.

Класифікуйте зібрані докази та зазначте їх процесуальні джерела.

2. Крицького та Савенка підозрювали в розкраданні матеріальних цінностей із продовольчого магазину. Крицький дав показання, що крадіжку з магазину він скоїв сам. Савенко при цьому не був присутній, оскільки він із ним не знайомий і раніше ніколи його не бачив. Слідчий приєднав до матеріалів кримінального провадження фотознімки, зроблені під час огляду місця події, зокрема, фотографії контрольного замка зі слідами злому, пролому в дверях та слідів, залишених знаряддями злому. Крім того, до матеріалів кримінального провадження приєднаний знімок, виявлений у Савенка під час обшуку, на якому він і Крицький стояли обійнявшись серед інших громадян, які позували фотографу.

Дайте порівняльну характеристику доказового значення фотознімків місця пригоди та фотознімка, виявленого під час обшуку квартири Савенка.

3. Харитонов, якого підозрювали у вчиненні разом із Павловим розбійного нападу на інкасатора для заволодіння грошовою виручкою, під час досудового розслідування захворів тимчасовим розладом душевного стану і за ухвалою суду був поміщений на примусове лікування до психіатричної лікарні спеціального типу. Матеріали досудового розслідування щодо Харитонова виділено в окреме кримінальне провадження та зупинено до його видужання. Кримінальне провадження щодо Павлова було направлено прокурором до суду з обвинувальним актом. Суд виніс обвинувальний вирок, який набрав законної сили.

Після видужання Харитонова кримінальне провадження щодо нього було поновлене, закінчене досудове розслідування та направлене прокурором з обвинувальним актом до суду. На судове засідання був викликаний та доставлений під конвоєм із виправної колонії Павлов, який дав показання про участь Харитонова в розбої.

Чи може бути Павлов допитаний у суді? Якщо так, то

як хто?

4. Власенко, Пікалов, Чиженко вчинили п'ять розбійних нападів на промтоварні магазини з метою заволодіння матеріальними цінностями. Діючи за змовою, вони під'їжджали до магазинів автомобілем «Toyota», який належав Чиженкові. Погрожуючи мисливською рушницею сторожеві, вони зв'язували останнього та ламали замки. Із магазинів співучасники зазвичай викрадали найбільш цінні речі і завантажували в машину, після чого Чиженко відвозив викрадене додому.

Під час обшуку в сараї Власенка виявлено і вилучено мисливську рушницю з двадцятьма патронами. У квартирі Пікалова слідчий знайшов лом, відмички та в'язку ключів. За місцем проживання Чиженка було вилучено лише деякі з викрадених товарів, бо більшість із них він встиг реалізувати. Під час обшуку в Чиженка було вилучено автомобіль «Toyota», який йому належав.

Вирішіть долю названих матеріальних об'єктів. Визначте їх процесуальну природу.

5. Єліну було повідомлено про підозру в даванні неправомірної вигоди Нураєву. Єлін винним себе не визнав і пояснив, що з Нураєвим ніколи не зустрічався і не знає його. Під час обшуку квартири Єліна знайдено лист Нураєва, в якому останній призначив Єліну місце для зустрічі у визначений час.

Чи буде лист Нураєва, знайдений під час обшуку, документом або речовим доказом? Що повинен зробити слідчий із виявленим під час обшуку листом Нураєва?

6. За вироком суду Цапліна визнано винним у тому, що він як черговий по парку залізничної станції порушив правила розмічання вагонів, а це призвело до зіткнення маневрового тепловоза з цистерною. Унаслідок допущеного порушення пролите паливо спалахнуло й зайнялося, спричинивши пожежу, внаслідок якої завдано великої матеріальної шкоди. У вироку доказом вини Цапліна було посилення на висновок експерта, де порушення службових обов'язків Цапліна розцінювались як такі, що призвели до вищезазначеної події.

Висновок експертів був частково обґрунтований матеріалами кримінального провадження, а частково даними, відомими експертам як очевидцям події. Серед експертів був маневровий диспетчер Шарапов, який керував роботою чергового по парку.

Чи допущено порушення в кримінальному провадженні? Якщо допущено, то в чому воно полягає і до яких наслідків призведе?

7. У кримінальному провадженні про зґвалтування малолітньої потерпіла Оліна внаслідок стресу тривалий час не могла розмовляти та пояснити, що з нею сталося. Слідчий вирішив залучити для надання йому допомоги у розкритті злочину гіпнолога. Після сеансів гіпнозу потерпіла розповіла про обставини події, назвала приміщення, в якому була зґвалтована, й особу, яку згодом викрили у вчиненні інших аналогічних злочинів.

Результати гіпнорепродукції оформлювали актами судово-психологічних експертиз про експериментальну активізацію пам'яті потерпілої. Слідчий вважав акти судово-психологічних експертиз допустимими доказами і взяв їх за основу обвинувального акта.

Оцініть дії слідчого.

Теми рефератів та доповідей

1. Правові гарантії в кримінальному процесуальному доказуванні.
2. Непрямі докази в кримінальному процесі.
3. Мета кримінального процесуального доказування.
4. Презумпції та преюдиції в кримінальному процесуальному доказуванні.

Тема 9. Сучасні проблеми застосування заходів забезпечення кримінального провадження

План

1. Поняття та класифікація заходів забезпечення кримінального провадження. Загальні правила їх застосування.
2. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування.
3. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.
4. Порядок застосування окремих видів запобіжних заходів.
5. Інші заходи забезпечення кримінального провадження.

Ключові поняття: заходи забезпечення кримінального провадження, запобіжні заходи, особисте зобов'язання, особиста порука, домашній арешт, застава, тримання під вартою, затримана особа, привід, накладення грошового стягнення, тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасовий доступ до речей та документів, тимчасове вилучення майна, арешт майна.

Питання для самоконтролю

1. Визначте та охарактеризуйте поняття та класифікацію заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
3. Охарактеризуйте виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.
4. Охарактеризуйте накладення грошового стягнення як заходу забезпечення кримінального провадження.
5. Охарактеризуйте тимчасове обмеження в користуванні спеціальним правом як заходу забезпечення кримінального провадження.

6. Охарактеризуйте відсторонення від посади як заходу забезпечення кримінального провадження.

7. Охарактеризуйте тимчасовий доступ до речей і документів як заходу забезпечення кримінального провадження.

8. Охарактеризуйте тимчасове вилучення майна як заходу забезпечення кримінального провадження.

9. Охарактеризуйте арешт майна як заходу забезпечення кримінального провадження.

10. Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування.

11. Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів.

Практичні завдання

1. Директора ТОВ «Альтек» Іванова було затримано та доставлено до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Напередодні слідчим міського управління Національної поліції України було розпочато досудове розслідування за фактом привласнення Івановим майна ТОВ «Альтек», яке було йому ввірене, розміром більше ніж п'ятсот прожиткових мінімумів для працездатних осіб (ч. 5 ст. 191 КК України). Під час судового засідання захисник заявив клопотання про застосування застави як альтернативи триманню під вартою. Як гарантії внесення застави подав на розгляд гарантійний лист, підписаний головою регіональної філії Ощадбанку України. Слідчий суддя відмовив у застосуванні застави щодо Іванова, пославшись на те, що підозрюваний вчинив особливо тяжкий злочин – завдав шкоди ТОВ «Альтек», що підпадає під категорію «особливо великий розмір», а санкція статті КК України передбачає конфіскацію майна.

Дайте правову оцінку дій слідчого та слідчого судді. Охарактеризуйте процесуальний порядок застосування застави як запобіжного заходу.

2. На трасі Суми – Харків сталася дорожньо-транспортна пригода, внаслідок якої деякі пасажери автобуса, що належав на праві власності ТОВ «Автоекспрес», зазнали тяжких тілесних ушкоджень. Під час спілкування з водієм слідчий виявив ознаки перебування останнього в стані сп'яніння. Про неадекватність поведінки водія заявили і пасажери автобуса. Це припущення підтвердилося після направлення водія для огляду на стан сп'яніння до закладу охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів.

За фактом дорожньо-транспортної пригоди слідчий розпочав розслідування кримінального правопорушення за ознаками ч. 2 ст. 286 та ст. 287 КК України.

Через 1 місяць після початку досудового розслідування слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про тимчасове вилучення посвідчення водія, що дає право на керування автобусом, дозволу на перевезення пасажирів на міжобласних маршрутах загального користування, виданого Міністерством інфраструктури України ТОВ «Автоекспрес», та клопотанням про тимчасове обмеження ТОВ «Автоекспрес» займатися перевезенням пасажирів.

Оцініть дії слідчого. Яке рішення повинен ухвалити слідчий суддя?

Розкрийте загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, що посвідчують користування спеціальним правом.

3. За підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, 15 квітня 2021 року був затриманий Волошков. Слідчий 19 квітня 2021 року направив до слідчого судді клопотання про застосування до Волошкова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посилаючись на тяжкість вчиненого ним злочину.

У процесі судового розгляду клопотання Волошков показав, що його затримання є незаконним, а підозра необґрунтованою, і просив суд перевірити доведеність його вини. Захисником були надані позитивні характеристики Волошкова за

місцем роботи, проживання, довідки про сімейний стан, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, батьків пенсійного віку та їх стан здоров'я. Також була надана довідка про незадовільний стан здоров'я самого Волошкова з діагнозом – вегетосудинна дистонія за змішаним типом, що, на думку захисника, виключає можливість перебування його під вартою.

Прокурор наполягав на обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, оскільки, по-перше, під час затримання Волошков намагався сховатися від працівників поліції; по-друге, він погрожував потерпілій розправою за давання нею правдивих показань.

Зважаючи на наведені обставини, обґрунтуйте рішення слідчого судді щодо обрання запобіжного заходу.

4. Рясному було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рясного запобіжного заходу – особистого зобов'язання, а саме – не відлучатися з населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого. Слідчий суддя задовольнив клопотання слідчого, незважаючи на заперечення Рясного щодо застосування цього запобіжного заходу, оскільки його робота пов'язана з постійними відрядженнями.

Через один тиждень Рясний на виклик слідчого не з'явився, оскільки був у відрядженні в Одесі. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рясного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, мотивувавши його тим, що Рясний порушив умови раніше обраного запобіжного заходу.

У суді Рясний заявив клопотання про обрання йому запобіжного заходу – особистої поруки. На судовий розгляд прибув рідний брат підозрюваного, який пред'явив документи, підтверджуючи родинні стосунки, а також довідку з місця роботи.

Ухваліть процесуальне рішення в кримінальному провадженні.

5. Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 209 КК України (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), було повідомлено про підозру у вчиненні цього злочину власнику фірми «Марія» Астахову, директору Буленку та бухгалтеру Васіну. Захисник підозрюваного Астахова під час бесіди з прибиральницею фірми дізнався, що за одну годину до проведення в офісі фірми обшуку її директор передав своїй знайомій Тарасенко три загальних зошити. У захисника з'явилися підстави вважати, що в цих зошитах можуть міститися дані про так звану «чорну бухгалтерію», про яку власник фірми жодного разу не зазначив, і це допоможе спростувати підозру у вчиненні ним злочину. У задоволенні клопотання захисника про виклик і допит прибиральниці як свідка та проведенні обшуку в квартирі Тарасенко було відмовлено.

Проаналізувавши положення КПК України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», визначте, яким чином захисник може отримати ці зошити?

Теми рефератів та доповідей

1. Застосування запобіжного заходу у вигляді застави: історія розвитку та проблеми застосування.
2. Аналіз практики Європейського суду з прав людини щодо додержання положень ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.
3. Міжнародні стандарти процедури затримання та взяття під варту.

Тема 10. Сучасні проблеми досудового розслідування в кримінальному процесі

План

1. Поняття стадії досудового розслідування.
2. Форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.

3. Поняття та характеристика загальних положень досудового розслідування.

Ключові поняття: досудове розслідування, дізнання, досудове слідство, загальні положення досудового розслідування, підслідність кримінальних проваджень, взаємодія слідчого з оперативними підрозділами, кримінально-процесуальний документ.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть та охарактеризуйте стадії досудового розслідування.

2. Охарактеризуйте форми досудового розслідування: дізнання та досудове слідство.

3. Поняття та характеристика загальних положень досудового розслідування.

4. Охарактеризуйте початок досудового розслідування.

5. Дайте кримінально-процесуальну характеристику досудового розслідування злочинів і кримінальних проступків.

6. Дайте характеристику поняття «підслідність».

7. Дайте кримінально-процесуальну характеристику об'єднання і виділення досудового розслідування.

8. Місце проведення досудового розслідування.

9. Строки досудового розслідування.

10. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

Практичні завдання

1. Дев'ятого липня прокурор вніс відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а 11 липня передав наявні в нього матеріали до органу досудового розслідування. Того самого дня керівник органу досудового розслідування призначив слідчого, який здійснюватиме розслідування. Слідчий 13 липня в письмовий

формі повідомив прокурора про початок досудового розслідування.

Оцініть дії сторони обвинувачення.

2. До слідчого Конотопського міжрайонного відділу СБУ в Сумській області Федосєєва надійшла заява про вчинення умисного вбивства двох осіб у м. Чутовому (Полтавської області). Слідчий зателефонував своєму товаришеві Петрову, який працює слідчим райвідділу Національної поліції Чутівського району, і той повідомив, що йому особисто нічого не відомо про вбивство в м. Чутовому. Проте вважаючи, що розслідування таких злочинів не належить до підслідності Конотопського міжрайонного відділу СБУ в Сумській області, слідчий Федосєєв направив заяву про вчинення злочину прокуророві Полтавської області для ухвалення рішення щодо підслідності проведення досудового розслідування.

Розкрийте поняття «підслідність». Як необхідно діяти в такій ситуації?

3. Під час досудового розслідування 25 травня 2021 року підозрюваний Носов заявив клопотання про надання йому усіх матеріалів досудового розслідування для ознайомлення. Прокурор 30 травня 2021 року виніс постанову, якою частково відмовив у задоволенні клопотання в частині ознайомлення з повідомленням про підозру Носова та протоколами, складеними за результатами проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Оскільки робочий день закінчувався, то для ознайомлення з іншими матеріалами досудового розслідування Носову було надано 4 години. За цей час він просив взяти деякі документи для ксерокопіювання. Прокурор погодився і під розписку надав підозрюваному документи.

Дайте правову оцінку дій прокурора.

4. Слідчий Роменського РВ Національної поліції в Сумській області Гайворон о 6-й год 20 хв їхав маршрутним автобусом на роботу і став очевидцем дорожньо-транспортної пригоди. Під час повороту зустрічний вантажний автомобіль, яким керував Борзенко, виїхав на зустрічну смугу та здійснив

лобове зіткнення з автобусом. Унаслідок цього загинули водій та пасажирка автобуса, декілька пасажирів зазнали тілесних ушкоджень. Слідчий затримав шофера вантажного автомобіля Борзенка, організував медичну допомогу постраждалим, а потім за участі співробітників ДАІ оглянув місце події, взяв свідчення в очевидців дорожньо-транспортної пригоди, а також шофера Борзенка. Під час взяття свідчення слідчий Гайворон звернув увагу на те, що Борзенко перебував у стані алкогольного сп'яніння. Після прибуття на роботу слідчий вніс відомості про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочав досудове слідство.

Чи правильні дії слідчого? Як повинен діяти прокурор після одержання повідомлення про початок досудового розслідування?

Теми рефератів та доповідей

1. Зміст, форми й принципи взаємодії слідчого, дізнавача та оперативних підрозділів.
2. Розгляд слідчим, прокурором клопотань під час досудового розслідування.
3. Гарантії недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування.

Тема 11. Сучасні проблеми судового провадження в кримінальному процесі

План

1. Поняття, суть і значення стадії судового розгляду.
2. Загальні положення судового розгляду в кримінальному провадженні.
3. Межі судового розгляду.
4. Процедура судового розгляду.

Ключові поняття: судовий розгляд, загальні положення судового розгляду, структурні елементи судового розгляду,

підготовча частина, судові рішення, види судових рішень, роз'яснення судового рішення.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте поняття, суть і значення стадії судового розгляду.
2. Загальні положення судового розгляду в кримінальному провадженні.
3. Охарактеризуйте строки і загальний порядок судового розгляду.
4. Безперервність судового розгляду.
5. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді.
6. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження.
7. Об'єднання і виділення судового провадження.
8. Зупинення судового провадження.
9. Межі судового розгляду.
10. Охарактеризуйте процедуру судового розгляду.
11. Дайте кримінально-правову характеристику допиту свідка.
12. Дайте кримінально-правову характеристику допиту потерпілого.
13. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження речових доказів.
14. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження документів.
15. Дайте кримінально-правову характеристику дослідження звуко- і відеозаписів.
16. Дайте кримінально-правову характеристику судових дебатів.
17. Охарактеризуйте останнє слово обвинуваченого.
18. Визначте питання, що вирішуються судом під час ухвалення вироку.

Практичні завдання

1. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження стосовно Вовчука, якого обвинувачували в убивстві, розбійному нападі та двох крадіжках. Обвинуваченого захищали три захисники: Петренко, Уваров та Спиридонов, з якими він уклав відповідні угоди.

Через декілька днів судового розгляду Уваров захворів та не зміг далі брати участі в судовому розгляді. На черговому засіданні суду захисник Петренко звернувся до суду з клопотанням про ознайомлення його із матеріалами кримінального провадження та поновлення судового розгляду. Своє клопотання Петренко мотивував тим, що коли він укладав угоду з обвинуваченим Вовчуком, то взяв на себе обов'язки щодо захисту від обвинувачення його в убивстві. Від обвинувачення в розбійному нападі обвинуваченого захищав адвокат Уваров. Зараз він (Петренко) уклав з обвинуваченим додаткову угоду про його захист і від обвинувачення в розбійному нападі. Але під час відкриття матеріалів стороною обвинувачення стороні захисту після закінчення досудового розслідування він не звертав уваги на матеріали щодо інших злочинів, крім убивства. Крім того, під час судового розгляду в нього виникли питання до свідків, які давали показання про причетність Вовчука до розбійного нападу, однак цих запитань Петренко свідкам не ставив, тому що це не було предметом його захисту.

Яке рішення повинен ухвалити суд? Яка процедура судового розгляду?

2. Павленко обвинувачувався в тому, що він входив до складу злочинного угруповання та брав участь у вбивствах та розбійних нападах. Під час досудового розслідування було проведено низку негласних слідчих (розшукових) дій, якими було доведено, що Павленко брав активну участь у діяльності злочинного угруповання. У судовому засіданні під час дослідження протоколів негласних слідчих (розшукових) дій обвинувачений Павленко та його захисник заявили клопотання

про виклик та допит осіб, які брали участь у проведенні цих негласних слідчих (розшукових) дій для перевірки законності їх провадження та оцінювання їх результатів. Прокурор заперечував проти цього і заявив, що можна ознайомитися з протоколами зазначених дій із видаленням відомостей, що не підлягають розголошенню в суді, але допит осіб, які брали участь у проведенні вищезазначених негласних слідчих (розшукових) дій, є неможливим, оскільки вони є позаштатними співробітниками оперативних підрозділів.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

3. У судовому засіданні розглядалося кримінальне провадження стосовно Немирі, обвинуваченого у вчиненні пограбування громадянина Паська, який був потерпілим у цьому провадженні. У судовому засіданні потерпілий порушував порядок, голосно висловлював зауваження на дії суду, прокурора та сторони захисту. Коли головуючий зробив йому зауваження, Пасько демонстративно вийшов із зали суду, заявивши, що він не вірить в об'єктивність та справедливість цього суду. Під час подальшого судового розгляду прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення стосовно Немирі. Після цього головуючий запропонував оголосити перерву для надання прокуророві часу для узгодження відмови з керівником прокуратури, але прокурор заявив, що ця позиція вже узгоджена. Тоді суд пішов до нарадчої кімнати для ухвалення рішення. Коли головуючий зайшов до нарадчої кімнати, але ще не встиг зачинити двері, до зали судового засідання увійшов потерпілий та звернувся до суду з проханням надати йому можливість підтримувати обвинувачення, від якого відмовився державний обвинувач.

Як у цій ситуації повинен діяти суд?

4. Під час судового розгляду кримінального провадження щодо обвинувачення Марченка у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, прокурор дійшов висновку про необхідність зміни кваліфікації дій обвинуваченого за ст. 115 КК України. У зв'язку з цим він з'явився на судове засідання з

новим обвинувальним актом, у якому сформулював змінене обвинувачення та обґрунтував ухвалене рішення. Копії обвинувального акта він надав обвинуваченому та потерпілому. Після цього суд продовжив розгляд кримінального провадження й ухвалив вирок.

Оцініть дії та рішення прокурора. Оцініть дії суду. Який порядок зміни обвинувачення в судовому розгляді?

5. Під час судового розгляду головуючий з'ясував, що потерпілий Мащенко не з'явився на судові засідання без поважних причин.

Чи можливий у цьому разі судовий розгляд за відсутності потерпілого?

Чи може суд застосувати стягнення стосовно Мащенко?

6. Під час оголошення складу суду і роз'яснення прав відводу обвинувачений заявив відвід одному із суддів, мотивуючи це тим, що останній був очевидцем кримінального правопорушення. Прокурор заперечував, звертаючи увагу суду на те, що суддя не був допитаний як свідок, оскільки було допитано достатню кількість свідків.

Яке рішення повинен ухвалити суд?

Наявність яких обставин виключає участь судді в кримінальному провадженні?

7. Під час судового розгляду було встановлено, що вбивство було вчинено не з корисливих, а з хуліганських мотивів.

Якими повинні бути подальші дії суду у зв'язку зі встановленими обставинами?

8. До судді звернувся один з обвинувачених із клопотанням про відкладення судового розгляду на 10 днів у зв'язку з тим, що його захисник бере участь в іншому судовому засіданні.

Як вирішити заявлене клопотання?

Теми рефератів та доповідей

1. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.

2. Технічна фіксація перебігу судового засідання.
3. Судові дебати: історія та сучасність.

Тема 12. Сучасні проблеми міжнародного співробітництва під час кримінального провадження

План

1. Поняття, завдання та правова основа міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
2. Процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.
3. Сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.
4. Кримінальне провадження в порядку перейняття.
5. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

Ключові поняття: міжнародне співробітництво, міжнародна правова допомога, конфіденційність, екстрадиція, перейняття.

Питання для самоконтролю

1. Визначте поняття, завдання та правову основу міжнародного співробітництва під час кримінального провадження.
2. Охарактеризуйте процесуальний порядок надання міжнародної правової допомоги під час проведення процесуальних дій.
3. Охарактеризуйте законодавство, що регулює міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.
4. Дайте кримінально-правову характеристику виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами або консульськими установами.

5. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

6. Визначте сутність видачі (екстрадиції) особи, яка вчинила злочин.

7. Визнання та виконання вироків іноземних судів та передання засуджених осіб.

8. Права особи, видача якої запитується.

9. Охарактеризуйте кримінальне провадження в порядку перейняття.

Практичні завдання

1. Шостого травня 2021 року Шевченківський районний суд м. Києва постановив обвинувальний вирок щодо громадян Данії Йонсона та Ізельсона за вчинення ними діяння, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України (хуліганство, вчинене групою осіб), а 11 травня 2021 року від уповноваженого органу Данії надійшов запит до Генеральної прокуратури України про передавання засуджених для відбування покарання на батьківщині.

Здійсніть юридичний аналіз ситуації. Які підстави та умови передавання засуджених для відбування покарання до іноземної держави?

2. Дев'ятого вересня 2020 року уповноваженим (центральним) органом України було ухвалене рішення про направлення запиту про проведення обшуку, а 22 вересня 2020 року надіслано запит уповноваженому (центральному) органу запитуваної сторони дипломатичним шляхом. Запит про міжнародну правову допомогу погодив у письмовій формі міський прокурор.

Чи була в цьому разі додержана процедура направлення запиту про міжнародну правову допомогу? Якщо ні, то які порушення були допущені? Які вимоги ставлять до змісту та форми запиту про міжнародну правову допомогу?

3. У порядку надання міжнародної правової допомоги уповноваженим органом України до Казахстану було направлено

запит про проведення допиту, а також обшуку в помешканні громадянина Казахстану Морієва, який підозрювався у вчиненні кримінального правопорушення на території України. Запит було задоволено, слідчі (розшукові) дії були проведені.

Проаналізуйте ситуацію. Чи були допущені порушення під час надання міжнародної правової допомоги? Які процесуальні дії потребують спеціального дозволу?

4. У кримінальному провадженні щодо обвинувачення громадянина Німеччини Ганса в завданні легких тілесних ушкоджень громадянці Мінченко уповноважений орган Німеччини направив запит про видачу особи Ганса.

Яку відповідь повинен надати центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції)? За яких умов направляється запит про видачу особи?

Теми рефератів та доповідей

1. Екстрадиційний арешт і його сутність у кримінальному провадженні.
2. Процесуальний порядок визнання та виконання вироків міжнародних судових установ.
3. Міжнародна правова допомога під час проведення процесуальних дій.

Список рекомендованої літератури

1. Благута Р. І. Кримінальний процес [Електронний ресурс] : підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк. – Львів : ЛьвДУВС, 2019. – Ч. 1. – 532 с. – Режим доступу : https://law.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/03/kryminal-nyu-protses_LDUVS.pdf.

2. Благута Р. І. Кримінальний процес [Електронний ресурс] : підручник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк. – Львів : ЛьвДУВС, 2019. – Ч. 2. – 616 с. – Режим доступу : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2820>.

3. Європейська конвенція про видачу правопорушників (Париж, 13 грудня 1957 року) // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 324.

4. Європейська конвенція про видачу правопорушників // Офіційний вісник України. – 2004. – № 26. – Ст. 1734.

5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин [Електронний ресурс] (дата підписання Україною 16 березня 1989 р.) : набуття чинності 27 листопада 1991 р. – Режим доступу : http://zakon.nau.ua/doc/?code=995_096.

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.

7. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах : підписана 22 січня 1993 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 44. – Ст. 2824. – С. 328.

8. Конституція України : прийнята на П'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

9. Кримінальний процес : підручник / за ред. В. В. Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – Київ : ЦУЛ, 2013. – 544 с.

10. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.

11. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін. ; за ред. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 480 с.

12. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. // Голос України. – 2012. – 19 травня (№ 90–91).

13. Кримінальний процесуальний кодекс України : нормативні документи з урахуванням останніх змін в редакції

станом на 5 березня 2013 р. – Суми : ТОВ «ВВП «Нотіс», 2013. – 292 с.

14. Макаров М. А. Сроки обжалования и рассмотрения следственным судьей жалоб на решения, действия или бездействия следователя и прокурора / М. А. Макаров // LEGEA SI VIATA. – 2015. – № 5. – С. 29–30.

15. Макаров М. А. Оскарження слідчому судді рішення про затримання особи за підозрою у вчиненні злочину / М. А. Макаров // Юридична наука. – 2015. – № 5. – С. 142–147.

16. Макаров М. А. Щодо оскарження слідчому судді рішення слідчого та прокурора про початок досудового розслідування / М. А. Макаров // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2015. – № 4 (14). – С. 129–131.

17. Молдаван А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посіб. / А. В. Молдован. – 2-ге вид., переробл. та допов. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 352 с.

18. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу : затв. Постановою Кабінету Міністрів України № 220 від 25 берез. 1993 р. // Юридичний вісник України. – 1999. – 14–20 жовтня. – № 41.

19. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань : затверджене Наказом Генерального прокурора від 17 серпня 2012 року № 69.

20. Про адвокатуру : Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.

21. Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів [Електронний ресурс] : Закон України від 23 грудня 1993 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3781-12>.

22. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб : Закон України від 4 березня 1998 року № 160/98-ВР.

23. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві [Електронний ресурс] : Закон

України від 23 грудня 1993 року № 3782-XII. – Режим доступу : <http://uzakon.ru/zakon/zakon-o-bezopasnosti-lits-v-ugolovnom-sudoproizvodstve.html>.

24. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.

25. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII.

26. Про порядок застосування окремих положень міжнародних договорів України з питань правової допомоги у кримінальних справах у відносинах із державами-учасницями Конвенцій Ради Європи в галузі кримінального права : вказівка Генеральної прокуратури України від 10 серпня 2000 р. за № 14-3-98-00. – Київ, 2000.

27. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 2–3. – Ст. 12.

28. Про службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 282.

29. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 31. – Ст. 545.

30. Татаров О. Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС) : монографія / О. Ю. Татаров. – Донецьк : ТОВ «ВТП «Промінь», 2012. – 640 с.

31. Тищенко О. І. Застосування та оскарження запобіжного заходу у вигляді взяття під варту в досудовому провадженні у кримінальних справах : навч.-практ. посіб. / О. І. Тищенко. – Харків : Фінн, 2011. – 132 с.

32. Удалова Л. Кримінальний процесуальний кодекс України – новий етап у розвитку теорії та практики здійснення кримінального провадження / Л. Удалова, В. Рожнова // Право України. – 2013. – № 11. – С. 80 - 87.

33. Шумило М. Є. Охорона прав і законних інтересів особи, щодо якої здійснюється провадження із застосування примусових заходів медичного характеру, на стадії досудового розслідування : монографія / М. Є. Шумило. – Донецьк : ДЮІ МВС, 2012. – 214 с.

34. Яновська О. Г. Кримінальне провадження. Процесуальні документи захисту : навч. посіб. / О. Г. Яновська, Л. Л. Лазебний. – Київ : Прецедент, 2013. – 160 с.

Словник основних термінів і понять

Близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, зокрема особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Головуючий – професійний суддя, який головує під час колегіального судового розгляду або здійснює його одноособово.

Державне обвинувачення – процесуальна діяльність прокурора або іншої уповноваженої цим Кодексом особи, що полягає в доведенні перед судом обвинувачення з метою забезпечення кримінальної відповідальності особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Дізнання – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків.

Досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Досудове слідство – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів.

Закон України про кримінальну відповідальність – законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (Кримінальний кодекс України та законодавчий акт, що передбачає кримінальні проступки).

Керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що

здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, та його заступники, які діють у межах своєї компетенції.

Керівник органу прокуратури – Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, міжрайонний прокурор, прокурор міста, району, прирівняні до них прокурори, та їх заступники, які діють у межах своєї компетенції;

Кримінальне провадження – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність.

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років.

Неповнолітня особа – дитина віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Обвинувачення – твердження про вчинення певною особою діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, висунуте в порядку, встановленому цим Кодексом.

Прокурор – Генеральний прокурор України, прокурор Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, міжрайонні прокурори, прокурори міст і районів та прирівняні до них, заступники, помічники прокурора, начальники підрозділів органів прокуратури, їх заступники, прокурори підрозділів органів прокуратури, прокурори-криміналісти, які діють у межах своїх повноважень.

Розмір мінімальної заробітної плати – грошова сума, що дорівнює місячному розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року, в якому приймається процесуальне рішення або здійснюється процесуальна дія.

Слідчий – службова особа органу внутрішніх справ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, уповноважена в межах компетенції,

передбаченої цим Кодексом, провадити досудове розслідування кримінальних правопорушень.

Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому цим Кодексом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому статтею 247 цього Кодексу, – голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції визначається зборами суддів із складу суддів цього суду.

Сторони кримінального провадження – з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їх захисники та законні представники.

Суд апеляційної інстанції – Апеляційний суд Автономної Республіки Крим, апеляційний суд області, міста Києва чи Севастополя, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться суд першої інстанції, що ухвалив оскаржуване судове рішення.

Суд касаційної інстанції – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Суд першої інстанції – районний, районний у місті, міський та міськрайонний суд, який має право ухвалити вирок або прийняти ухвалу про закриття кримінального провадження.

Суддя – голова, заступник голови, суддя Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційних судів областей, міст Києва і Севастополя,

районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів, які відповідно до Конституції України на професійній основі уповноважені здійснювати правосуддя; присяжний.

Судове провадження – кримінальне провадження у суді першої інстанції, яке включає попереднє судове провадження, судовий розгляд і ухвалення та проголошення судового рішення, провадження з перегляду судових рішень в апеляційному, касаційному порядку, Верховним Судом України, за нововиявленими обставинами.

Учасники кримінального провадження – сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, зокрема викривач, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник.

Учасники судового провадження – сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, представник персоналу органу пробації, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, а також інші особи, за клопотанням або скаргою яких у випадках, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом, здійснюється судове провадження.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Відповідно до «Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців» однією з форм організації навчання нарівні з лекціями, практичними заняттями є виконання індивідуальних завдань студентами та інші форми науково-дослідної діяльності студентів.

Виконання індивідуальної роботи дає можливість студентові закріпити та поглибити теоретичні й практичні знання, одержані в процесі вивчення окремих тем курсу, навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, інтерпретувати матеріали періодичної літератури, аналізувати навчальну та наукову літературу, практику роботи судових і правоохоронних органів, набувати навичок дослідної роботи.

Із дисципліни «Сучасні проблеми кримінального права та процесу» індивідуальна робота студентів здійснюється у формі виконання індивідуального науково-дослідного завдання (далі – ІНДЗ), яке надається викладачем кожному студентові з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків та інтересів. ІНДЗ повинні бути виконані до закінчення навчального курсу.

Індивідуальна робота студентів із курсу «Сучасні проблеми кримінального права та процесу» передбачає:

- 1) складання анотації з прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис роботи тощо;
- 2) підготовку рефератів;
- 3) розроблення схем, таблиць;
- 4) складання термінологічних словників;
- 5) участь у роботі студентського наукового гуртка;
- 6) підготовку та опублікування наукової статті, тез, наукової доповіді на конференції та участь у конференції.

Електронне навчальне видання

Методичні вказівки
до проведення практичних (семінарських),
індивідуальних занять та самостійної роботи
з дисципліни
«Сучасні проблеми кримінального права та процесу»
для студентів спеціальності 081 «Право»
(відповідно до вимог ECTS)
усіх форм навчання

Відповідальний за випуск О. С. Бондаренко
Редактор Н. З. Клочко
Комп'ютерне верстання О. В. Ільченка

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 3,48. Обл.-вид. арк. 3,25.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.